

Fovslet Skov

En kulturhistorisk tur

Velkommen i Fovslet Skov! Statsskoven Fovslet udgør 260 ha. Den administreres af Haderslev Statsskovdistrikt, som er en del af Skov- og Naturstyrelsen.

Skoven er frugtbar løvskov med bøg og eg som de vigtigste træarter. Nåleskoven indtager kun en beskednen plads.

Du skal nu tilbage i tiden og i skovens historie ved en lille tur rundt i Fovslet Skov. Turen er afmærket med gule pletter i skoven. De omtalte gravhøje og voldsteder er afmærket med svenskrøde, nummererede pæle.

Teksten i denne folder er i vidt omfang baseret på bogen: *Guide til Middelalder i Vejle Amt*. Folderen fortæller lidt om fortidsminderne i Fovslet Skov. Per Kohrtz Andersen er illustratør til de tre illustrationer af voldstederne.

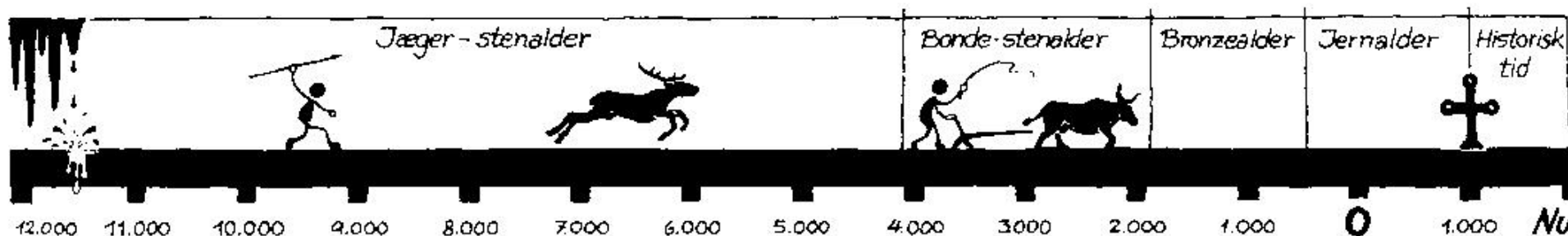
Velkommen til din fortid og god tur!

Langt størstedelen af de tusinder af gravhøje, der i dag ses i landskabet, er opført i yngre stenalder og ældre bronzealder (3.800 – 1.000 f. kr.). Dysser, jættestuer og de små enkelte gravhøje fra stenalderen, samt de ofte meget store gravhøje fra bronzealderen. Da ligbrænding blev almindelig fra yngre bronzealder, nedgravedes urnerne ofte i siden på en ældre gravhøj.

Den ældre stenalderens landskab var dækket af en tæt lindeskov, men i løbet af yngre stenalder skabte omfattende rydninger og græsning af kvæg grundlag for, at eg, ask og hassel vandt frem. I jernalderen blev bøgen det dominerende træ, med sammenhængende marker, overdrev og få skove.

I skoven hér er bevaret en halv snes gravhøje og et mindre voldsted. Ingen af højene vides at have været under søgt, skønt flere har været genstand for en ret omfattende graveaktivitet. De kan derfor ikke dateres nærmere end til yngre stenalder eller ældre

Pæl 1. 200 m fra *Nørreskovvej* ligger en lille, men ret velbevaret høj.

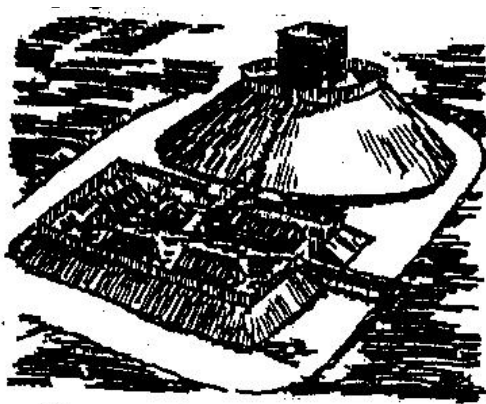
Pæl 2. 200 m længere mod nord, direkte ud til vejen, ligger i 2 grupper yderligere fire høje, hvoraf dog de 2 vestligste er ret skamferede. Af den ene er bortgravet næsten 1/3, uvist til hvilket formål. Den anden er i ældre tid meget stærkt forgravet i både top og sider.

Pæl 3. I svinget umiddelbart bag *Nørreskovvej*-skiltet ligger en mindre, men velbevaret høj, tilplantet med graner. På den modsatte side af vejen, i gammel bøgeskov, ses en tilsvarende, lidt forgravet høj. Den regionale cykelrute 64 passerer lige forbi!

Pæl 4. Når vi hører ordet borg lyder det både dramatisk og romantisk. Men bortset fra ganske få borge og borgruiner er resterne af de danske borge ikke meget andet end jorddynger.

Voldsteder kaldes de og de bygninger, som har stået på dem er for længst forsvundet. De fleste har været af træ og dem af sten eller tegl er revet ned og genanvendt i andre byggerier.

Borge og voldsteder har lidt forenklet haft 3 storhedstider i middelalderen. Den første fra omkring 1150-1190, en ny fra 1241-1396 og sluttelig tiden fra 1486 og frem til reformationen 1536.

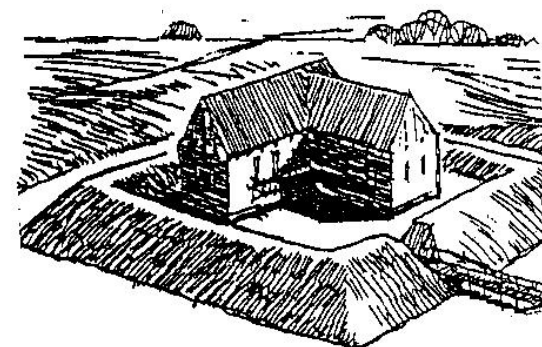
Igennem 1200-tallet øgedes spændingerne mellem kongen, adelen og kirken, og efter mordet på Erik Klipping i 1286 begyndte en 100-årig periode præget af stridigheder og kampe overalt i landet. Langt de fleste af de danske borge er opført i denne periode. Et stort antal herremænd byggede sig borge på utilgængelige steder, og flyttede hele deres gård bort fra landsbyen og ud til borgen.

I hertugdømmet Slesvig, som Ødis sogn tilhørte frem til 1864, byggedes der særligt mange borge på grund af stridighederne mellem den danske konge og holstenske grever. Her måtte hver herremand vælge parti, og det var ikke altid det samme valg, som herremanden i nabosognet. De ganske få borge fra 1100-tallet var opført af kongen og hans nærmeste mænd. De fleste blev anlagt langs ky-

sterne og var i første række vendt mod ydre fjender. Stridighederne inden for rigets grænser gennem hele 1200-tallet resulterede i voldsomme magtkampe mellem adel, konge og kirke.

Mange af tidens kampe fandt sted omkring de store kongelige og hertugelige borge, som f.eks. Tørning ved Hammelev, men den enkelte herremand skulle også kunne forsvare sig mod omstrejfende soldater, oprørske bønder og ondsindede naboer.

I Ødis sogn lå der i middelalderen 2 hovedgårde – Fovslet og Drenderup. Disse gårde tilhørte den nordslesvigske adelslægt Lindenov, indtil Frederik 2. i 1584 erhvervede dem i forbindelse med sine godssamlinger omkring Koldinghus.

Her i skoven ligger et aneligt og velbevaret voldsted, 115 x 50 m stort, bestående af to små afrundede tårne og en større, ca. 8 m lang gård. På den sydligste af de små banker er der fundet spor af en træbygning med ler-gulv. På den store banke har borgens lade-

gård ligget. Hele anlægget er omgivet af grave. Borgen er muligvis ødelagt ved en brand, da der blev fundet en del brændt lerklining.

Stedet blev forladt i senmiddelalderen, og gården flyttet til et område tæt ved det sted, hvor Fovsletgård nu ligger.

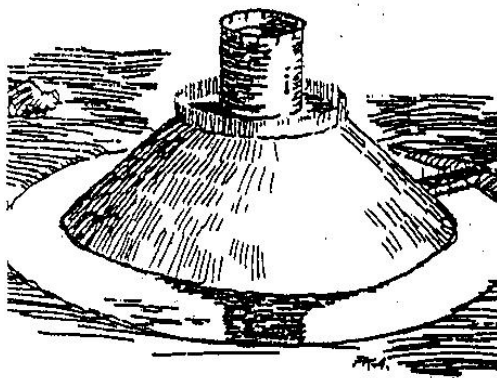
Der er gjort enkelte løsfund på stedet, bl.a. af armbrøstbolte og spidser til pilene.

Det er ellers et fåtal af middelalderens voldsteder i området, som er udgravet. Kun i ganske få er der fremkommet daterede genstande!

Det daglige liv og færden har udfoldet sig på forborgen og i dens forskellige bygninger.

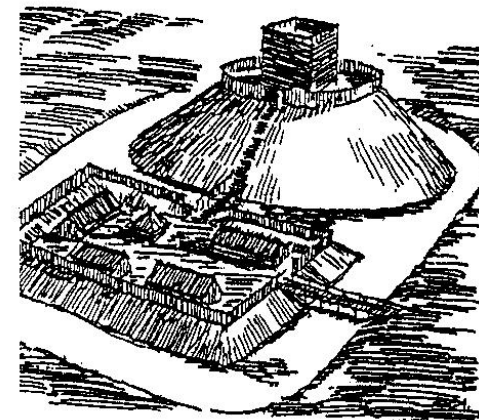
Her lå herremandens gård, med alle bygninger, der var nødvendige for at en stor gård kunne fungere. Der har været stald, lade, forskellige andre bygninger, samt ikke mindst herremandens hovedbygning og boliger til de folk, der var beskæftiget i landbrug og husholdning.

Mange borge blev aldrig udsat for et angreb, og livet er gået sin vante gang på borgen i de generationer, man har boet her. Men det kunne gå galt.

Forestiller man sig et angreb på borgen, bør man gå ud fra, at en fjende først og fremmest ville forsøge at afbrænde eller ødelægge forborgen med dens bygninger og forråd. For svarerne kunne efterhånden trække sig tilbage. På den lille borgbanke har alle stiger været optrukket – alle luger og lemme været lukket. Man har ventet og lyttet derinde. Fra tårnet har man luret med armbrøsten. Ventetid ude – ventetid inde. Muligvis er borgen i Fovslet Skov blevet flammernes bytte! Var det en sværm af brandpile eller .... De mange røde brændte lerkliningsdele antyder en brand af vældige dimensioner med meget høje temperaturer.

Vores viden om voldstederne er endnu begrænset og kun et målrettet arkæologisk udgravningsarbejde vil kunne give os en mere udførlig viden ...

Miljø- og Energiministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Haderslev Statsskovdistrikt
Christiansfeld Landevej 69
6100 Haderslev
Tlf. 7452 2105

Kontaktperson:
Naturvejleder Gitte Andersen,
som også kan træffes på tlf. 2098 3554